

Mag. Tonka Tacol*Pedagoška fakulteta v Ljubljani***U V O D V B R A N J E U Č N E G A
N A Č R T A Z A L I K O V N O V Z G O J O
V D E V E T L E T N I O S N O V N I Š O L I**

Organizacija učinkovitega učnega procesa likovne vzgoje je odvisna od učiteljeve strokovne ter pedagoško-psihološke izobrazbe in ustvarjalnosti. Učitelj mora pripraviti čimbolj gibljiv, pristen in predvidljiv učni proces, s katerim bo vsestransko likovno razvil vsakega učenca. Vodi ga učni načrt, že sami splošni cilji likovne vzgoje pa mu dajejo smernice za likovno vzgojo in izobraževanje.

Novi učni načrt za devetletno osnovno šolo je zasnovan ciljno. Učitelju omogoča, da že pri najmlajših učencih usmerja likovno raziskovanje sveta in odkriva posebnosti njihovega likovnega izražanja. Iz stopnje v stopnjo omogoča spopolnjevanje in pogloblja čut za razumevanje likovnih del umetnikov in uporabnih predmetov v okolju.

Z ustvarjalnim načrtovanjem in izvajanjem likovnih nalog iz učnega načrta učitelj vsakega učenca pripravlja za sodelovanje v kulturnem življenju ožjega in širšega okolja in za razumevanje sodobnih vizualnih komunikacij.

Novi učni načrt vodi učitelja k izvajanju takšnega vzgojno-izobraževalnega procesa, v katerem se učenci likovno razvijajo celostno. To pomeni, da učenci niso več samo objekti, v katere se »prenašajo« le likovne spretnosti, temveč subjekti, ki se ob likovnem izražanju emocionalno in socialno razvijajo, usvajajo znanje o osnovnih likovnih pojmi in (si) razvijajo ročne spretnosti.

Vse to učitelju jasno opredeljujejo cilji predmeta, ki naj bi se torej začeli uresničevati že v prvem razredu, njihova spopolnitev pa naj bi se nadaljevala iz razreda v razred.

Likovni problemi so v učnem načrtu posebej izpostavljeni in zapisani v drugem stolpcu. Hierarhično se vrstijo iz razreda v razred in so razporejeni po posameznih likovnih področjih: risanje, slikanje, kiparstvo, prostorsko oblikovanje, grafika. Likovni problemi učitelja usmerjajo v problemsko zasnovano vzgojno-izobraževalnega procesa, ki omogoča učencem razumevanje likovnih pojmov in njihovo iskanje ter odkrivanje v okolju in naravi ter na umetniških delih. To v učencih spodbuja zanimanje zanje in jih motivira za rešitev likovnega problema z likovnoustvarjalnim delom (likovnim izražanjem).

Vsebina likovnih pojmov in njen obseg sta v učnem načrtu zapisana v tretjem stolpcu. Zapisani cilji jih smiselno razvrščajo po zmožnostih dojemanja učencev. Učitelj jih učencem predstavi besedno in s pomočjo demonstracije. Likovni pojmi so tudi podlaga za oblikovanje naloge z likovnim izražanjem (likovne naloge).

V stolpcu »likovno izražanje« so za vsak likovni problem navedene ena ali več likovnih dejavnosti – praktično delo (likovno izražanje), ki učitelju ob izpostavitvi likovnega problema omogočajo oblikovati likovno nalogo za dve ali več učnih ur. Za najmlajše učence (prvi in drugi razred) predvidi učitelj rešitev likovne naloge v dveh šolskih urah.

V stolpcu »privzganje doživljajskih naravnosti« so navedeni možni okvirni afektivni dosežki učencev (emocionalni, socialni, moralni in estetski) kot posledica poučevanja in učenja (usvojitev elementarnih likovnih pojmov in razvoj ročnih spretnosti). Zajemajo torej notranjo dejavnost učencev (mišljenje in čustva) in tudi zunanjo dejavnost, ki obsega učenčevo odzivanje in delovanje, kot npr. aktivnost, samozavest, samoiniciativnost, čustveno razgibanost.

Učitelj mora v obsegu razpoložljivih ur izvesti celotno navedeno vsebino po predvidenih likovnih področjih. Likovnim področjem risanju, slikanju, kiparstvu, prostorskemu oblikovanju in grafiki nameni enako število ur, izjema je le grafika v prve in drugem razredu, kateri nameni le nekaj ur (4–6), ki zadoščajo za elementarno seznanitev z zahtevnejšim likovnim področjem oziroma z najosnovnejšimi grafičnimi pojmi, ob tem pa se učenci še preskusijo v odtiskovanju.

Predmeti, navedeni v stolpcu »medpredmetne povezave«, usmerjajo učitelja predvsem v razmišljanje o možnostih povezovanja likovnih pojmov, ki jih usvajajo pri posameznih likovnih področjih, z že usvojenimi pojmi pri drugih predmetnih področjih. Pojme posameznih predmetnih področij lahko učitelj uporabi kot temelj za spoznavanje novih likovnih pojmov ali obratno. Ko snuje učno pripravo oziroma ko oblikuje likovno nalogo za učence, mora paziti na to, da kljub korelaciji s pojmi drugega predmetnega

A N A L I Z E I N P R I K A Z I

področja ohrani celostnost in čistost predmeta likovna vzgoja. Torej, da se morebitno povezovanje pojmov iz posameznih predmetnih področij ne sprevrže le v potrjevanje obvladovanja teh pojmov v obliki likovnega izražanja. V tem primeru gre le za utrjevanje pojmov iz drugih predmetnih področij, učence pa usmerja k neustvarjalnemu in nesamostojnemu likovnemu izražanju.

Izhodišča za izvedbo korelacije likovnih pojmov s pojmi drugih predmetnih področij so lahko zelo različna. Korelacijo lahko učitelj poišče v likovnem področju, likovni tehniki, likovnem motivu ali likovnem pojmu (problem) samem.

Likovni pojmi, navedeni v stolpcu »standardi znanja«, označujejo temeljne in minimalne standarde

znanja. Ti so temelj za komunikacijo med učiteljem in učenci v vzgojno-izobraževalnem procesu likovne vzgoje in tudi zunaj njega. Učenci jih usvajajo ob neposrednem likovnem izražanju z učiteljem, ob razlagah primerov iz vsakdanjega življenja, ki jih učitelj podpre z demonstriranjem učnih sredstev v razredu ali neposredno v okolju in naravi. Usvajajo jih tudi ob vrednotenju likovnih stvaritev umetnikov oziroma likovnih izdelkov učencev. Elementarne likovne pojme usvajajo že najmlajši učenci, učitelj pa skrbi, da se vsebine likovnih pojmov iz leta v leto postopno poglobljajo. Verbalno opisovanje in razumevanje likovnih pojmov naj dosega učitelj pri učencih neprisiljeno v vseh vzgojno-izobraževalnih obdobjih.

A
N
A
L
I
Z
E
E
N
I
N
P
R
K
A
Z
I

Marija Cenc

II. osnovna šola Celje

P R V E I Z K U Š N J E O I Z V A J A N J U P L I K O V N E V Z G O J E V P O S K U S N E M U V A J A N J U P R O G R A M A D E V E T L E T K E

Poučujem na II. osnovni šoli v Celju, ki bo v tem šolskem letu začela izvajati program poskusnega uvajanja devetletke v tretjem in devetem razredu. Smo torej ena izmed šol, ki so prve stopile v prenovo. Prenovo doživljam po dveh plateh: neposredno v razredu kot izvajalka programa, saj poučujem likovno vzgojo (od 5. do 9. r.) in izbirni predmet likovno snovanje I, II, in III, sem tudi razredničarka, po drugi strani pa sem v vlogi pomočnice ravnatelja vključena v načrtovanje in izvajanje vsega dela na šoli. Glede na obe vlogi lahko rečem, da na svoji koži doživljam teorijo in prakso.

Po dveh letih uvajanja se je nabralo precej vtisov in mnenj, ki pa se med uvajanjem in po evalvacijskih korekcijah lahko tudi spremenijo.

Likovna vzgoja kot predmet v devetletni osnovni šoli je najprej izgubila v kvantitativnem in posledično tudi v

kvalitativnem smislu, ker so ji prenovitelji vzeli določeno število ur v vseh treh triadah. Tako so otroci prikrajšani ravno v tistih letih, ko so za likovno izražanje najbolj dojemljivi in ustvarjalni. Moramo vedeti, da so otroci prej v mali šoli imeli veliko več likovnega izražanja kot sedaj v 1. razred devetletke, ko imajo samo 2 uri tedensko. V 6. in 7. razred pa so ure prepolovljene.

Ne morem dojeti, da so to naredili predmetu, ki razvija vrline, pogloblitve v programu devetletke – samostojnost, ustvarjalnost, kritičnost, posebno še zaradi tega, ker so bili med vodilnimi snovalci psihologi. Poleg omenjenega pa naj bi likovna vzgoja spadala tudi v kategorijo t. i. razbremenilnih predmetov. Razbremenitev je bila v predstavitev devetletke nenehno poudarjena, čeprav sedaj vsi vemo, da ni tako.